

KÖZVÉLEMÉNY.

Megjelenik minden csütörtökön és vasárnap.

Előfizetési árak:		Szerkesztőség és kiadóhivatal:	Hirdetések jutányos árért közöltnék.
Egész évre	6 frt — kr.	Győrött, Deák Ferencz-utca 8. szám.	Nyilttéri közleményekért petisorsonként 5 kr. és 30 kr bélyegdíj fizetendő.
Fél évre	3 frt — kr.	hova a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési pénzek és hirdetések küldendők.	Kéziratok nem adatnak vissza.
Negyed évre	1 frt 50 kr.	Hirdetéseket elfogad Nitsmann J. ur parirkereskedése és könyvnyomdája is.	
Egyes szám ára: 5 kr.			

A magyar főrendiház.

Győr, 1893. május 13.

Magyarország törvényhozásának főrendiháza e hó 10-én 25 szavazattöbbséggel kijelentette, hogy haladni kíván tántoríthatlanul hitelveink megvallásában, hűséges gyakorlásában, lankadást nem ismerő védelmében, mikor gróf Szapáry Géza főkamarsó nagyméltóságának következő indítványát:

„Mondja ki a főrendiház, hogy a kormánynak lényegében az államot és a társadalmat alapjában megtámadó és a vallástalanságot törvényesítő és istápoló egyházpolitikai programját, nemkülönben e program körüli eljárását nem helyesli, és ahhoz nem járul.“

nyolczvanegy igen szavazatával, ötvenhat nem szavazat ellenében határozatává emelte.

Ez által aggodalmunk boros felhői között a remény hajjalával megörvendeztette a magyar katolikus közönséget, miképen a modern eszmék, állami érdekek kívánalmaképen felszínre juttatott oly követelmények sikerre alig számolhatnak, melyek ha megvalósíthatnának, vallásunk hitelvei, melyek hazánknak ezredéves intézményei, államélete fenállásában erősségei valának, alapjaikban rendülnének meg és bonyodalmak veszélyeinek kitéve Magyarország katolikus népe, egyháza érzékenyen sértetnék.

Akarjuk reményleni, hogy a visszavonulás aranyhidjának alapjai vettek meg a főrendiháznak hitbuzgó magatartása következtében a miniszterelnök urnak a határozati javaslat szavazat alá bocsátása előtti e kijelentésében: — „Mindaddig, a míg én szerenésés vagyok a koronának és a képviselőház többségének, helyesebben mondván, a képviselőháznak bizalmát birni, addig nem csak nem kötelességem levonni a politikai consequentiákat, sőt akkor, hogyha épen nagy kérdések vannak megoldandóban, de bármely körülmények között is, a parlamentáris életnek minden maximája és törvénye szerint, nem szabad abból levonnom a politikai consequentiákat.“

E szavak a rideg valót tartalmazzák ugyan, és ezt a parlamenti élet, különösen az angol parlament történelme tanusítja, de a sorok közül mégis kitetszőleg olvashatók, miképen a kormánynak netáni ezutánra is

merev ragaszkodása, hogy felszínre tartásának egyházi életünket felforgató, vallásunk dogmáját megtámadó és egyházpolitikai kérdések, a főrendiház határozott magatartása által megszilárdult helyesebb erkölcsi életben többé burjánozni alig fognak és e helyesebb erkölcsi élet keletkezése forrásul szolgáland arra, hogy nem a következményekben végzetes tendenciák erőltetése, hanem az 1848 : 20. t.-cz. 2. §-a törvényhozásilag biztosított vallás egyenlőségnek és viszonyosságnak, minden utógondolat nélkül való életbeléptetése, mely nem támadja meg egyik vagy másik törvényesen bevett vallásnak hitelveit, nem támadja meg a természet legközvetlenebb jogait, nem decretál a vallási élet, az erkölcsi fogalma megsértésével önkényes korlátozásokat, izmosíthatja egyedül államéletünk helyes fejlődését.

És csak is inkább győződünk meg annak igazságáról mennyire szükséges vala egyháznagyjainknak az 1893. évi márczius 3-án ő felsége az apostoli királyhoz intézett felirata, és ebben ama nyíltság, melylyel a kettős kereszt apostoli trónja előtt kijelenti a magyar clerus, hogy a kormány által hirdett egyházpolitikai elvek oly sebeket váganak Magyarországnak lakosságának nagyobb felét képező katolikus hűveink vallásos meggyőződésén s annyira megingatnák erkölcsi értékét, hogy nem volna képes a romboló áradatnak ellenállani, s elidegenítettén az egyháztól, aláásná egyuttal a legmagasabb trón iránti hűségének, a haza iránti szeretetének legerősebb alapját, támaszát.

Mi a főrendiház határozatában az egybeforrótt összetartozandóságunk egyik erősségét kívánjuk tisztelni, mely hitelveink védelmében az örök igazságokból fakadó vallásunk szent tanai diadalát hirdeti, magasan lobog e zászló és egész reményünk, hogy zavartalan egyetértésünkkel összetartásunkkal, szívünk megrendíthetetlen hátorlásával fogunk haladni az Ur utjain és áldva a mindenható szent akaratát, szabad ösvényt hagyunk a visszavonalásnak, vigye sorvadó torzalakjait kedve szerinti dédelgetéseivel, de a magyarnép szellemével, természetével, jellemével, multjával az meg nem egyeztethető; a fejlődés nem természetes utján felszínre jutott e szülemények a valóságához ragaszkodó becsületes kato-

likus magyar nép benső meggyőződésével, a katolikus egyháznak hitcikkelyeivel soha össze nem férnek.

Azért még egyszer és ismételve üdvözöljük a főrendiháznak zászlót kibontó határozatát!

Győrváros közgyűlése.

Győr sz. kir. város törvényhatósága bizottságának ez évi május 12-én tartott rendes közgyűlését Laszberg Rudolf gróf főispán megnyitván s a képviselőknek, különösen az újonnan választottaknak üdvözlése után Győr-Ferdinánd- és Ferenczvárosban megüresedett képviselői állás betöltésére f. évi május 23-ra tüzetvén ki a választás, — mire

Wottitz Károly megemlékezik a legutolsó választásig képviselő minőségével a közügyek körül feledhetlen érdemeket szerzett és ma elhunyt Szentmihály Kálmán érdemeiről; a bánat és részvét közgyűlési jegyzőkönyvben megörökítették és az elvesztettért a gyászlobogó kitűzetett a városházára.

Zechmeister kir. tanácsos polgármester jelenti, hogy a hercegprimáshoz üdvözlő táviratot intézett a merénylétől szerenésés megmenekülése alkalmából, mind a mellett indítványozza, hogy a közgyűlés intézzen e tárgyban üdvözlő iratot, — közhelyesséssel elfogadtatván.

Ugyan Wottitz Károly indítványozza, hogy a tárgysorozat tizedik tétele, Budapest fő- és székváros ugj Zemplénum megye közönségének a kormány egyházpolitikai programja támogatása tárgyában érkezett átirata, elsőül vétessék tárgyalásra; ez elhatározatván

Kis Ferencz főjegyző ismerteti a tanács javaslatát, mire

Krisztinkovich Ede képviselő kijelenti, hogy Győrvárosa közgyűlése a mostani ministeriumot kormányra lépésekor bizalom szavazása nélkül üdvözlé, holott egyházpolitikája már akkor is volt oly ismeretes, mint ma, maradjon tehát a közgyűlés következetes, de ő a maga részéről, mint 48-as függetlenségi, semminemű 67-es alapon álló kormánynak bizalmat nem szavaz, indítványozza, hogy térjen e tárgy felett a közgyűlés napirendre.

Utánna Szávay Gyula beszél vérrel borított terekről, szabadság eszméjeért elhullottakról, történeti háttérrel, melyek a kormány egyházpolitikájának e mai szabad eszmeáramlatnak utját egyengették, elmondja továbbá, hogy e kérdésnek politikai oldala nincs, itt nem jogfosztásról, hanem jog visszaállításról van szó, az egyházpolitikai kérdések elfogadásával a nemzet nagykorúvá lett, s ő a nemzetnek mint édesapának szívére szalad.

A következő szónok, Mohl Antal apátkanak hivatkozva a felsőházban legközelebb hozott határozatra, kijelenti, miszerint a kormány egyház-

politikáját helyeslő tanácsi javaslatot nem pártolhatja, ez szabadelvűnek nem tekinthető, mert jogot foszt, s nem ad, az egyházpolitikai kérdések a szülőknél természetijogaikat elkobozzák, fogság és pénzbüntetéssel fenyegetnek ott, hol a szív és érzellem hurjai rezdülnek, megsértetik azon alapelv, a kié a nemzés, azé a növelés, de nemcsak a közérzületet mélyen sértő ez, hanem a hazai államélet fejlődésében épen nem gyökerező intézkedésről van abban szó. A tulajdonképeni polgári házasság egyenesen sérti a keresztény házasságra vonatkozó hitelveinket, s nem lehet oly állami szükséglet, mely ilyen vallásellenes áldozatot kívánna hazánkban, a polgári házasság alapelvei mélyen nyulnak be a dogmába, és enerválják, tagadják mindazt, a mit a katolikus egyház a házasságról vall, törvényeivel szabályozza a magyar nép geniuszát, vallásosságát sértő e cosmopolitikus színezetű intézmény a magyar államéletet legkevésbé sem szilárdíthatja, mert a házasságnak szentség-jellegét csak járuléknak tekintvén, hivatkozik a közgyűlés falát díszítő Andrássy Gyula szavaira, hogy ez intézmény a családokban és a társadalomban a türelmetlenséget, a vallási vizslyt legnagyobb mérvben fokozván, az elhunyt annak nálunk való behozatalát nem csak akkor — 1883-ban, de soha sem kívánja, és Montesquien szerint is valamely államban minél több a vallás, annál több a társadalmi életben a vizsly és egyenlenség, — máris Magyarországot a szomszéd népek szeméttlerakódó helyeinek nevezetik a hitvallások és házasságok könnyű hullámozgatása miatt, de ha még törvényre emelkednének a javaslatok, a törvény örvénynyé változnék és a vallászabadság örve alatt még a mormonizmus is burjánozhatnék e sok csapással meglátogatott hazánkban; következve e szónok is a napirendretérést ajánlja.

Erre dr. Kautz Gusztáv majd három negyed óráig érvelt a kormány egyházpolitikájának, mint a liberalizmus követelménye s eredménye dícsőítése felett. — említi, hogy a főrendiház kormányt meg nem buktathat, állásfoglalása nem bizonyul szerencsésnek, különben is a főrendiháznak a népben, a nemzet testében gyökere nincsen s nem fogja megakasztani amaz elvek diadalát, melyek a civilizált nemzetek vérebe mentek át.

Azt mondja, ő katolikus, és megvan az egyháznak, meg az államnak a maga szférája, amint az egyház nem tud dogmák nélkül üdvözíteni és üdvözülni, ép úgy az államnak is vannak jogos eszméi, melyeknek diadalra jutásáért munkálnia kell mert nélkülük élni nem képes.

Beszél azután az állam souverénitására, a jobbság eltörléséről és a polgári házasságig el nem emelkedésében még Boszniát is anektálja; mi lesz ez esetre a sokféle házassági jogunkhoz, ha még a Mahomedán is társul szegődik, — ez érvelésből azon folyományt hozza ki, hogy a történelemre hivatkozás az ő erősségök, de miben? — ezt nem fejtette meg; felemlíti, hogy milyen nagy ma a pápa hatalma és concludál: mennél jobban bontakozik ki az egyház abból, ami világi, annál nagyobb lesz annak erkölcsi hatalma, és a mulandóságban ennyire felemelkedett egyház fog tanaival bennünket buzdítani, annál jobb katolikusok leszünk mi: már tudniillik ők.

Tauber Károly tartotta meg végre szűzbeszédét, hogy ismeri az egyház-politika irodalmát, dogmákat, ezeket inkább észszel, mint szízzel éri fel az ember, és mert a katolikus Európa két harmada, Amerikának $\frac{1}{10}$ -e elfogadta az egyházpolitikai javaslatokat, Kautz szavára reflektálva, indítványozza: a törvényhatósági bizottság intézzen feliratot az országgyűléshez, hogy a főrendiház a mai kornak megfelelően reformáltassék.

Névszerint szavazás kéretvén, ötvenegyen a tanács javaslata mellett, tizennégyen ellene szavaztak.

Tauber indítványa szótöbbséggel elfogadtatott. A tárgysorozat lepergetése következő, — értesültünk, hogy a közúti hidak építése valahára megkezdetik.

Továbbá, hogy az adófélzsolamlási bizottság elnökül Ziskay Antal kir. tanácsos nevezetett ki.

Ezután berkocsi-iparról meg járda- és utca-foglalásról szóló szabályrendeletek egyéb ügyekkel kerülvén elő, az ülés folytatása e hó 13-án d. u. 3 órára elhatározottat.

A katolikusok sérelmei.

Dominkovics Sándor, kapuvári plébános, szentszéki júnok beszéde a soproni kath. nagygyűlésen, 1893. évi február 20-án.

(Vege.)

IV.

Van abban egy magasabb újmutatás, mért jelent meg Jézus a kánaai menyegzőn és mért művelte itt legelső csodáját. Szent jelenlétével ő ama képeset akarta szilárdítani, mely a házasságban a férjet nejjével, Jézus akarata szerint is összeköti.

Ha ugyanis Jézus jelenlétére méltó, vagyis szent a házasság, akkor szilárd is. Szilárd alapokon pedig bizton nyugszik a valláserköles és a társadalom épülete.

E szilárdságnak biztosítékul azért két oly hatalmas támaszpontot rendelt az ur a házasság mellé, melyeknél megfelelőbbeket s dolog természetéhez képest képzelni sem lehet.

Az első: az *egység és felbonthatatlanság isteni törvénye.*

A paradicsomban Isten *egy nőt egyesített egy férfival.*

Azzal, hogy azt mondá: „lesznek ketten egy testben”; — és: — „amit Isten összekötött, azt ember el ne válassza”. — megszabta a házasság alaptörvényét, az egységet és felbonthatatlanságot.

Nincs gondolkodni tudó ember, aki előtt az a vallási és természetjogi igazság tisztán ne állana, hogy az egység és felbonthatatlanság isteni törvénye képezi a házasság legbiztosabb összetartó kapesát és úgy a valláserköles, mind a szintén Isten főfelügyelete alatt álló állami rendben is a czélnek megfelelő egészség s fenmaradásnak azt a konzerváló erejét, mely az ember számtalan gyengesége közepette a házasságot szent hivatásának magaslátán megtartani egyedül képes.

Vegye el egy vakmerő kéz ezen frigtól a felbonthatatlanság elemét; törje csak szét a házasság összetartó kapesát, az isteni törvény tekintélyét, — s úgy az erkölcsi, mint a társadalmi létrend azonnal erjedésnek indul és fel fog bomlani, mint történt a pogány korban.

Hogy ez az erkölcsi pusztulás Jézus Krisztus földi országában meg ne történhessék, azért avatta az Üdvözítő magát a házasságot az isteni segítség kuforrásává, a kegyelem egyenes eszközlőjévé, vagyis *szentséggé.*

Tehát e második fentartó hatalmas támaszpontot nem is annyira melléje adta biztosítékul a házasság erkölcsi tökéletességének, hanem a házasság lényegét magát úgy szerelte fel, hogy az magában bírja és érvényes létrejöttének esetében ne is nélkülözhesse az égi kegyelem reá hulló harmatát.

Igenis — uraim — keresztények közt maga a házasság lényege képezi a szentséget is egyszersmind. Ha a házasság érvényes, akkor az egyttal szentség is, és csakis azzal, hogy az egyesülés által a szentség létesül, jön egyszersmind a házasság érvényességé is.

Világos ebből, hogy nem a polgári szerződés-

nek mintegy járulékat képezi a szentség, mely tehát esetleg a szerződéstől különválasztva is gondolható volna, hanem mindig maga a szerződés a szentség. Ahol nem érvényes a szentség, ott — keresztények közt — nics is házasság. — (P. Weisz után szabadon.)

Ez az egyház csalhatatlan tanítmánya a házasságról.

Látni való tehát, hogy miután a házasság Isten intézménye; miután mint ilyen az Isten egyenes és közvetlen törvényhozói hatalma alatt áll; miután maga a házasság az Isten földi országának erkölcsi tisztaságban és tökéletességben való megtartása végett Jézus által természetfölötti malszt eszközlésére is berendezett intézmény, azaz szentség; miután a vallási szféra ügyeinek intézését, tehát a szentségek kezelését, a keresztények törvényhozója az egyház reszortjába sorozta; mindezekből világosan következik, miszerint mindazon jogot, hogy a házasság szentsége létrejöttének feltételeit megállapíthassa, mind az érvényesség kérdéseitől fölöttébb gyakorlandó bíraskodás jogát Jézus Krisztus azon közegnek adhatta csak át, melyet azzal bizott meg, hogy művét átszarmaztatott tejjhatalommal e földön folytassa; tehát hogy a lelkiismeretek fölött öröködjék; a valláserköles életet összes vonatkozásaiban gondozza; a hitet szeplőtelenül megőrizze és a vallás szentségeit kezelje. — Ez pedig az egyház és sohasem az állam!

Mert nem a polgári hatalom kezelőit illeték Jézus Krisztusnak azon szavai: „nekem adatott mindezen hatalom az égben és a földön.” „Amint küldött engem az Atya, úgy küldlek én is titeket” stb., hanem szölt ez az egyház kormányzóinak, az apostotoknak.

És épen ezt a két sarkalatos hitelt, a felbonthatatlanságot és az egyháznak a házasság benső lényege és érvényessége fölötti kizárólagos bírói jogát támadja meg a polgári házasság intézménye!

A szentírás úgy beszélt: „amit Isten összekötött”, tehát nem az állambatalom köti össze a hitveseket; — „azt ember el ne válassza”; — tehát Isten előtt érvényesen létrejött házasságot ő, a legfelsőbb törvényhozó, nem enged felbontani.

Ezek ellenében pedig a polgári házasság elve és fogalma az: hogy csak akkor ismeri el az állam a házasságot jogkövetkezményeiben érvényesnek, nem ha az Isten egyházi megbízottja, hanem ha a polgári közeg előtt köttetik; a csupán egyházi házasságtól pedig e jogkövetkezményt megtagadja.

S amit így polgárilag az államtörvény összekötött, azt természetesen — ha a házasságjog még a köteléki érvény kérdéseiben is az állam souverénitása alá tartoznék — polgári hatalomszóval fel is bonthatná és tényleg fel is bontja.

Ez nemcsak az Isten jogai és az általa megállapított magasabb vallási jogrend elleni forradalma az emberi vakmerőségnek, hanem ez a szentség profanálása mellett a nő lealacsonyítása, a gyermekek proskribálása és a jogi élet mezejének igen sok vonatkozásban alapos felforgatása is egyszersmind.

A helyesen berendezett vallási érület tehát a polgári házasságot semmiféle formában el nem fogadhatja; attól visszariadnia szent kötelessége mindenkinek, mert isteni kijelentés folytán bizonyos, hogy az a hatalmi tulkapása az államnak, melylyel az egyház mellőzésével is akar létrehozni érvényes házasságot; vagy pláne hogy csak azt mondja ki érvényes házasságnak, mely polgári közege előtt köttetik meg, soha sem kvalifikálható másnak, mint Isten és az egyház jogai bitorlásának.

Az Isten világkormányzati tervei végrehajtására ketős létrendet állapított meg. Az államra bizta a földi jólét őrzését és az anyagi érdekek gondozását. Ebbe a hatáskörbe tartozik a házasság összes polgárjogi ügyeinek intézése is. Az egyházé a lelkiismeret területe s a szentségek kezelése. Ide tartoznak a házasság lényege és kötelekénének ügyei. Ez a terület már Jézus Krisztus tartományja. Ennek bejárata előtt az isteni tilalom kerubja áll lángpallossal; ez őrzí az Ur szentélyét és védi a profán betörés ellen.

De az ily, minden magasabb tekinteten magát tultenni akaró házassági törvényhozás nemesak az egyháznak Istentől nyert jogkörét támadja meg, hanem a lelkiismereti magánjogok terén is graszszál, midőn az embernek legelső természeti jogát, a házasságkötést, sem akarja úgy megengedni, ahogy azt az egyének hite és lelkiismerete parancsolja. Pedig a magyar törvénykönyvbe — még eddig legalább — be van írva, hogy: senkit válása hitelveivel ellenkező eselekményre kényszeríteni nem lehet.*

De meg mi is lenne az erkölcsökből? és hová jutna a társadalom? ha a házasság azt a nimbuszt elveszítené, mit neki a vallás kölcsönöz.

Mindaz, mi a vallási elvek szent tekintélyének és erejének meggyengítésére tör, mindaz, ami a házassági kötelek állandó kohaesióját lazítja; — mindaz, ami az emberiség közt s legkivált a családban az összetartó kapcsolatok szétmállására szolgál, erkölcsi pusztulást okoz és ezzel döngeti a társadalom alapjait is.

A jó erkölcsök az országok támasza, talpköve. A jó erkölcsöket pedig nem az állam rendőre, de a vallás megszentelt ereje tartja fen.

Szakaszsa csak el egy vakmerő kéz a házasságot a vallás szent köréből — és magából a házasságból, e hivatásszerűleg erkölcsnemesítő intézményből, felfognak csakhamar az erkölestelenség szörnyű telepei is burjánzani!

Ezt átérzi és felismeri az a finom érzékkel bíró vallásos aggodó közérzűlet és épen ezért halljuk a zugolódás és tiltakozás hangjait a polgári házasság ellen az egész országon végig morajlani.

Egészen másra van e szegény országnak szüksége; nem pedig ilyen hitlázító és erkölsrontó intézményre!

És ha valaki az egységes polgári házasságjogot azért tartaná szükségesnek, mivel Magyarországon a vallás csereberélése útján a régi házasság felbontható és új házasságra való lépés is lehetséges, erre csak azt kell felelnünk, hogy revüdiáltassék tehát már egyszer alaposan ezen immorális állapotok egyedüli okozója, az 1868-iki törvény, mely a vallása elveivel és az erkölcsi érzülettel meghasonlott gyarló katolikusnak aposztáziáját még új házasságra való léphetéssel is honorálja és így őt a kihagyásra még érkei csiklandozásával is csábítja! Lám katolikus még senki sem lett azért, hogy új feleséget kaphasson! Csak a hibát, a visszaélést kell tehát kiirtani; csak a vadhajtást kell lenyesni, nem pedig a termő fát kiirtani; csak a kelevényt, a vadhust kell kimetszeni nem pedig az egészséges részeket kipusztítani; mert az így alkalmazott gyógyszer rosszabb volna magánál a betegségnél! Melyik családban túrnék meg az olyan bábát, ki a fűrésztől vízzel együtt a gyermeket is kiöntené?

És azért — uraim — belátva a tervezett polgári házasságnak vallás- és erkölsellenes káros voltát, a népitélet súlyával vessük ellene latba szavazatainkat.

Bizonyos ugyanis, hogy egy nagyon törpe kisebbség kivételével magában az országban nem kívánja ezt a keserves újítást senki, se katolikus se protestans, se zsidó. És ezért, ha talán majd

akár a kormány, akár Magyarországnak az a faktora, melyet „képviselőháznak“ hívnak, — pedig hát ily formán nem tudom, kinek képét viseli — mindezek dacára bátorságot venne magának, elmentetben az ország közérzűletével, ily általános gyűlölt törvénynek alkotását megkísérteni, hát a sértett közérzűlet nevében megkérdézzük majd tőle erélyesen, hogy honnét vette erre misióját?

De nemesak ezen egy visszás dolog miatt, hanem igen sok más indokból is elérkezett immár annak szüksége, hogy a magyar katolicizmus a mély hallgatással és kadaverszerű mozdulatlansággal végre felhagyjon és jogait és igazait követelvény, a számos sérelmek ellen az orvoslást törvényes uton, de erélyesen szorgalmazza.

Azt mondja a latin közmondás: „si vis pacem, para bellum.“ Ha békét akarunk, mi is fektessünk súlyt harci készütségünkre: Szervezettségünkre.

Nem a békére nagyon is hajlandó katolicizmus köreiben, hanem ott síkolt a harci sip a kormány programjában.

E mai gyűlés harsonája adjon reá erélyes feleletet.

Meg fogják e visszhangot hallani ott, ahová szól és meg fogják ebből érteni, hogy a mi táborunkban készen várjuk a támadást, melynek férfiasan eléje állani kész bennünket a lelkiismeret, a jog a becsület és a bátorság.

A kormányhoz intézett emlékirat.

(Vége.)

Igy ismerte Andrassy Gyula gróf a polgári házasságot és szomorú következményeit az életből.

E szomorú következmények egyike a családok elkereszténytelenedése, még oly államokban is, minő Poroszország, hol pedig a protestantizmus uralkodó vallás, melynek fővárosából Berlinből az 1879. és 1880. évekre vonatkozólag Öttingen nyomán a következő statisztikai adatok állanak, rendelkezésünkre.

	1879.	1880.	1879.	1880.
	Százalék			
I. a) Született protestáns szülöktől	31.696	31.347	100.0	100.0
Ezekből kereszteltetett.	23.617	25.210	74.5	80.6
Keresztésnélkül maradt	8.079	6.137	25.5	19.4
b) Vegyes házasságokból fele	2.016	2.047	100.0	100.0
Ebből megkeresztelve	1.688	1.702	83.1	83.2
Keresztég nélkül	339	343	16.9	16.8
c) Törvénytelenek protest. anyáktól	5.163	5.284	100.0	100.0
Ebből meg lett keresztelve	2.308	2.697	46.2	50.4
Nem kereszteltetett	2.783	2.587	53.8	49.6
II. Házasságkötések.				
a) Evangélikus házaspár	8.510	8.764	100.0	100.0
Ezekből egyházilag esketve	5.021	4.976	59.1	56.8
b) Vegyesházasságok (ev. és kath.) fele	702	741	100.0	100.0
Ezekből egyházilag esketve	244	297	34.7	40.4
Egyházilag nem esketve	458	444	65.3	59.6

Az idézett statisztikai adatokon kívül semmi sem illusztrálja annyira a helyzetet, mint maguknak a protestánsoknak mai küzdelmei Németországban az ott behozott polgári házasságok ellen; ők mélyen sértve érzik magukat vallásos érzületükben ezen intézmény által s annak megszüntetésére törekednek.

Aki Németország vallási viszonyait figyelemmel kíséri, az előtt e törekvések ismeretlenek nem lehetnek. E tekintetben egész halmaz megbízható, különösen a protestánsok részéről jövő, ilyféle törekvésekre vonatkozó adatra hivatkozhatnánk. Mindezek mellőzésével azonban elegendőknek tartjuk fölemlíteni, hogy 1875. évi szeptember 8-án, körülbelül hatszáz lelkesze a protestáns államegyháznak gyűlt össze és hét pontban adták elő sérelmeiket, a már behozott s törvényesen fenálló

polgári házasság ellen. (L. Sohm Recht der Fhesch. 12).

És ugyanazon protestáns Sohm maga mondja: „Semmi kétséget nem szenved, az evangélikus egyház épügy ellenzi a polgári házasságot, mint a katolikus egyház. A polgári házasságtól megtagadja a törvényes jogi következményeket és nemesak egynéhány egyházi high torieseknek izgatása az a polgári házasság ellen amit látunk, hanem a népnek legbensőbb meggyőződéséből származó egyöntetű, népszerű ellenállás az, a mi az evangélikus egyháznak álláspontjában nyilvánul. A polgári házasság nemesak népszerűtlen, de tőle Németországnak ugy evangélikus, mint katolikus népe egyenesen és nyíltan megtagadja a saját jogi következményeket. Az okokat, a melyek az evangélikus egyházat ellentétbe hozták saját elveivel, a melyek az egyházat s egyuttal az evangélikus népet ezen, különben szokatlan fölháborodásra kényszerítették a társadalmi renddel szemben, nem nehéz kitalálni.“ (L. Sohm, Die obligatorische Civilehe und ihre Aufhebung 1880. 24. l.)

Ezekből is kitűnik, hogy a polgári házasság a vallási konfliktusokat nem szüntette meg: sőt ugyanazon egy vallásnak közt, mint Poroszországban, maguk az evangélikusok közt, idézett elő szakadást.

Elismerjük, hogy mostani házassági jogrendünkben ziláltság uralkodik; de nem írhatjuk alá azon állítást, hogy a polgári házasság behozatalával lehetne azt szanálni, mert ezen ziláltságnak oka nem az egyházi, hanem a polgári törvényekben keresendő.

A vegyes házasságokba az 1868. évi XLVIII. t.-cz. által bevitt dualizmus és az ugyancsak 1868. évi LIII. t.-cz. 8. §-ában kifejezett helytelen elv okai annak, hogy egészséges jogrend nem létezik. Ezek a jog eszméjével ellenkező törvények okozták a mindnyájunk által ismert bajokat s nem a felekezeti házassági jogok, mint tényleg 1868 előtt a házassági jogrend mostani ziláltságát nem ismertük. Ámde minden bajnak természetes orvos-szerét csak annak megszüntetésében szokás keresni, a mi a bajt okozta s nem új bajok felidézésében.

Már pedig ilyesmit tennék, ha a nálunk előforduló házassági bajok valódi okainak feltűntetése helyett a polgári házasságot hoznák be.

Ezekben kívántuk elmondani azt, hogy a magyar kath. püspöki kar miért kénytelen a magas kormány egyházpolitikai programjával szemben állást foglalni.

Egyházunk és hazánk igaz szeretete mondta el velünk ezeket.

Kik egyébiránt kiváló tiszteletünk őszinte nyilvánítása mellett maradunk.

Budapest, 1893. márczius 3-án.

Vaszary Kolos, s. k., bibornok, hercegprímás, esztergomi érsek. A beteg egri érsek helyett és megbízásából Szmracsányi Pál, s. k., szepesi püspök. Császka György, s. k., kalocsai érsek. Dr. Zalka János s. k. győri püspök. Dr. Schopper György s. k. rosznyói püspök. Dr. Schlauch Lőrincz s. k. nagyvárad püspök. Dr. Dulánszky Nándor s. k. pécsi püspök. Schusztér Konstantin s. k. váci püspök. Mihályi Viktor s. k. lugosi püspök. Szabó János s. k. szamosújvári püspök. Dr. Vályi János s. k. eperjesi püspök. Hidassy Kornél s. k. szombathelyi püspök. Bubics Zsigmond s. k. kassai püspök. Bende Imre s. k. nyitrai püspök. Meszlényi Gyula s. k. szatmári püspök. Báró Hornig s. k. veszprémi püspök. Dr. Steiner Fülöp s. k. székesfehérvári püspök. Dessewffy Sándor s. k. esztergomi püspök. Firezák Gyula s. k. munkácsi püspök. Szmracsányi Pál s. k. szepesi püspök. Fehér Ipoly s. k. pannonhalmi főapát. Venczel Ferencz s. k. nyitrai káptalani helynök. A gyulafehérvári és fő-

garasi főkapitány helynök, Moldován M. János, megbízásából Mihályi Viktor s. k. lugosi püspök. Pável Mihály, nagyváradai görögszertartású püspök megbízásából Szabó János s. k. szamosújvári püspök. Lőnhart Ferencz, erdélyi róm. kath. püspök helyett és megbízásából Bubics Zsigmond s. k. kassai püspök.

Előfizetési felhívás

KÖZVÉLEMÉNY

hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap
megjelenő lapra.

A mélyen tisztelt katolikus nagyközönség kegyes pártfogásába vetve reményünket és jóakaratu hajlamaiba bízva, szent vallásunkat érdeklő események ismertetése, úgy teendőinknek irányítása kijelzése végett egész elszántsággal múlt április hó 13-ikán lapunk első számát szétküldve, tollhoz nyultunk.

Feladatunk megoldhatóságáért törekedtünk mindenekelőtt hangot adni azon akarategységnek, mely zavartalan egyetértésünk és összetartozandóságunk érzetének nyilvánulása mellett, vallásos intézményeink jótékony fejlesztésére nélkülözhetlen.

Fenállásunk e rövid ideje alatt is — úgy hisszük — kimutattuk, hogy hazánkban a katolicizmus szervezkedése az államélet váltakozó hullámaiba keveredő politikai párt lenni egyáltalán nem akar, tevékenysége egyedül jogszemélyé kidomborulásunk, önkormányzatunk, még pedig tisztán képviselői alapon létesítendő önkormányzatunk életbeléptetését tűzi ki célul, és midőn e cél elérésében működve, mint egyszerű hű munkások sikra szállunk:

Lapunk létezetéseért őszinte magyaros nyíltsággal fordulunk a mélyen tisztelt katolikus közönség elé, méltóztassék törekvésünket szíves gyámoltásába méltatni és lapunkra minél számosabban előfizetni.

Előfizetési díjak:

Egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.

Győrött, 1893. évi május hóban,

Krisztinkovich Ede,
szerkesztő és kiadó.

KÜLÖNFÉLÉK.

József Ágost főherczeg vőlegény.

Nemsokára eljegyzés lesz a magyar király családjában; József Ágost főherczeg, aki most Pozsonyban van állomáson, gyakran látogatott el az utóbbi időkben Bécsbe, itt alkalma lévén egy szintén ott időző szép és fiatal herczegnővel kellemes órákat töltötte. Ez a herczegnő a király unokája, Lipót bajor herczeg és Gizella herczegnő leánya, Erzsébet. A legmagyarabb főherczeg fia és a magyar király unokája megszerették egymást, és most csak az van hátra, hogy az egyház áldása boruljon e szép frigyre, a vőlegény 21 éves, a menyasszony két évvel fiatalabb. Magyarország minden egysége őszinte szívből kíván boldogságot az ifjú jegyeseknek.

A herczegprimás újabb alapítványa.

Vaszary Kolos herczegprimás Esztergomban egy óvóképző-intézetet épített, az intézet tervrajzát a primás megbízásából már benyújtották a városi hatósághoz az építési engedély kieszközölése végett. Ez intézetet a Szt.-Anna templom mellett levő részen fogják felépíteni.

Jókai Győr diszpolgára.

A mai közgyűlés Jókai Mór íróink legjelesbikét ötven éves jubileuma alkalmából Győr városa diszpolgárává választotta és gyár-utczáját Jókai Mór nevével díszíti.

Képviselők a honvédszobornál.

A képviselőháznak legközelebbi ülésén a napirend előtt a ház elnöke bemutatja a 1848-49. hősök emlékezte tárgyában a leleplezési ünnepre szóló meghívót, egyttal oly értelmű előterjesztést tesz, hogy a honvéd-szobor május 21-én tartandó leleplezési ünnepén a képviselőház küldöttség útján vegyen részt. E küldöttség névsorát a ház elnöke állítja össze, csatlakozhatik hozzá a ház minden tagja. — A küldöttséget a ház elnöke vezeti, s tagjai felkéretnek, hogy lehetőleg magyar díszruhában jelenjenek meg. A képviselőház nevében báró Bánffy Dezső, a ház elnöke koszorút helyez a szobor talapzatára. Arról, hogy a kormány részt vesz-e a leleplezési ünnep, vagy hogy a ministerek megjelennek-e a leleplezésnél, a tanácskozáson nem volt szó.

Az aranyrózsza.

A pápa — mint Brüsszélből értesülünk — a belga királynénak adományozta az aranyrózsát, ezt legközelebb egy pápai küldöttség fogja át-nyújtani.

Qui pro quo.

Véletlenség, de igaz; boldogult Szentmihály Kálmán iránti bánat kifejezéséért a gyászlobogónak a városházra kitűzése elhatározatott; — de miért van oly szorgalmas ember, mint Mihály, a polgármesteri ajtónálló s miért kellett neki a gyászlobogóért elmenni, hogy épen akkor érjen vele vissza és épen akkor tűzze ki a városház erkélyére, midőn az erkélyajtón belül az egyházpolitika feletti liberalizmus dicshangjai diadalt rengettek: vagy előbb, vagy utóbb, — no, de megtörtént, benn a diadal mámore, kin a gyász szomorúsága!

Az ipargróf pöre.

Gróf Zichy Jenő képviselőt Steinschneider Jakab nagyiparos panaszára a budapesti büntető járásbíróóság becsületsértési ügyben kikérte a képviselőháztól, mint aki ellenfelét „zsaroló“-nak nevezte; a képviselőház felfüggesztette a gróf mentelmi jogát és így az ügy legközelebb Gajzágó Manó járásbíró előtt végtárgyalásra kerül.

Az ügyvédi vizsga díja.

Az ügyvédi vizsga díját az igazságügyi miniszter — az igazságügyi közlöny szerint — az eddigi 18 frt. helyett 20 frtban állapította meg.

Halálozás.

Minden nap megkívánja a maga áldozatát. A következő gyászjelentést vettük: Alulírottak, a számos rokonság nevében is, fájdalomtól megtört szívvel jelentik forrón szeretett nejének, illetve édesanyjuk, nagyanyjuk, testvére, napa és sógornőjüknek P r e t t e n h o f f e r Józsefné szül. Habosi Máriának folyó évi május hó 10-én reggeli 7 órakor, életének 46-ik, boldog házasságának 26-ik évében hosszas szenvedés és a halotti végszentségek ájtatos felvétele után történt gyászos halálát. A boldogultnak földi maradványa f. hó 12-én d. u. 5 órakor fog a megyeház-utczában levő 2-ik számú gyászházból a róm. kath. vallás szertartásai szerint a belvárosi temetőbe vitetni, és ott a boldog feltámadás reményében örök nyugalomra tétetni. Az engesztelő szent mise-ál-nyomatott Nitsmann József könyvnyomdájában, Győr. 1893.

dozat folyó hó 13-án délelőtt 10 órakor fog a győri székesegyházban az urnak bemutatatni. Győr, 1893. május hó 10-én. Áldás és béke hamvaira!

A király a komáromi katolikusokhoz.

A komáromi kath. nagygyűlés a királyhoz hódoló feliratot intézett, amelyre a válasz a napokban érkezett meg. Ugyanis Rudnay Béla, főispán a következő levelet intézte Esterházy Miklós Móríc grófhhoz, mint a nagygyűlés elnökéhez:

Méltóságos gróf ur!

A magyar királyi belügyminiszter urnak f. évi április hó 30-án 1701. elnöki szám alatt kelt leirata szerint ő es. és kir. apostoli felsége legkegyelmesebben meghagyni méltóztatott, hogy a komáromi kath. nagygyűlés részvevőinek sürgőnyileg bemutatott alattvalói hódolatukért legfelsőbb köszönete nyilváníttassék. A legfelsőbb meghagyás és a hozzám intézett miniszteri leirat értelmében eljárva, van szerencsém a legfelsőbb legkegyelmesebb köszönetet ezennel méltóságodnak, mint a nagygyűlés elnökének, oly kérelemmel hozni nagybecsű tudomására, hogy azt a többi résztvevőkkel is közölni méltóztatassék. Fogadja mélt. gróf ur kiváló tiszteletem őszinte kifejezését. Komáromban, 1893. évi május hó 1-én. Rudnay Béla, főispán.

Városi közgyűlés.

Május 13-án folytatólag tartott közgyűlésen azon kedves meglepetésre virradtunk, hogy a város a győri I. takpénztárnál lévő kölcsöne 278,872.48 Gyámpénztárnál 41,250.— Bisinger-alapnál 13,720.— Ugyanennél 28,077.— Győri megyés püspökségnél adóssága 126,000.— Ismét a Bisinger alapnál 26,000.— és ismét annak 19,347.98

összesen 533,267.48

törlesztésére 50 évi lekötélezzel pénzt keres, de még az állami reáliskoláért lekötött 55,000 frt, úgy a hidak építésére 240,000 frt is szükségeltetvén, maig összesen 828,267 frt 46 kr kölcsön felvétel elhatározza, e kölcsönből nem elégíthető ki a vásártér rendezéséért 15 évi visszafizetésre felvett 22,588 frt és ezenkívül még újabb felveendő kölcsönnel lesz fedezendő a Dunapart rendezéséhez 64,000 frt, az új temető előállítására 25,000 frt és a kármelita közkisajátításáért járó 15,000 frt, a 104,000 frtot megnevelt kölcsön és azonban még sem éri el a végét, miután a kaszárnyaépítésnek hozzávetőleges költségei a hitel útján fedezendő összeget 1,400,000 frtra felugratja, ebben pedig még nem foglaltatnak a 150,000 frtra előirányozható kórház-építési, úgy a közegészségi tekinteteből szintén el nem hagyható csatornázási kölcsönök. Győr városa tehát igen reátért azon utra, amelyen „a hozom“-ra berendezett jövőjét a modern eszmék villogó létesítményei diadalának szenvedheti, adósságainak malomköve alóli dudolgotásai közepette.

De e szomorú való mellett, hogy adóssodunk, pusztulunk, veszünk, mert erős productív költségekbe keveredünk, van a mai közgyűlésnek, egy a győri iparosok és gazdálkodókra nézve életbe vágó határozata is, melylyel belátva a helypénz iránti szabályrendeletnek, a helybeli adózókra felletta súlyos, méltánytalan és igazságtalan voltát, szavazattöbbséggel elhatározta a győri iparosok készítményeinek és gazdálkodók terményeinek a helypénz fizetés alól való felmentését — és a szabályrendeletek ekép módosítása úgy a járkáló ügynökök eladásai megadóztatása iránti javaslat készítése végett a városi tanácsnak a helypénz s piaci rendtartás szabályrendeletet kiadta.

Felelős szerkesztő és kiadótlajdonos:

KRISZTINKOVICH EDE.